Székesfehérvár, 1904. XI. évfolyam, 109. szám. Szombat, szeptember 17.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutam ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általatok katholikusok törekvéseinek előmozditására „Fejérmegyei Napló“ cim alatt létesitett új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.)

Előfizetési árak: évre 12 kor., ½ évre 6 kor., ¼ évre 3 kor. Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő: BILKEI FERENC.

Segédszerkesztő: KETSKÉS ELEK.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este. Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1. Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

Szabadság a tudományban.

Demkó György a budapesti tudomány-egyetem tudós rektora olyan beszédet mondott csütörtökön, a mely méltán ragadta meg az ország figyelmét s a mely fölött, mint a vizbe dobott kő fölött sokáig fognak rezegni a kételkedés, az ócsárlás, a tudatlanság hullámai s nem egy kacsa fog vállalkozni rá, hogy azt a követ gyönge csőrével onnan kiemelje

Valóban monumentális beszéd volt, mely megérdemelte, hogy a magyar tudományos egyetem vezetőjének helyéről hangozzék el. Ma a kicsinylésnek, igazabban a kevélységnek a korszakát éljük. Az ember Istennek képzeli magát s a saját vállaira állva lekicsinyli a multat, a jelent s a jövőt. Magát tartja a forrásnak, melyből igazságok származnak, holott csak gyenge hypothesiseknek képes létet adni, melyek fölött ma még vita folyik, holnap a semmiségbe tünnek.

Az egyházat, az isteni igazságok letéteményesét és hirdetőjét zsémbes anyókának szeretnék képzelni, a ki fölött a tudomány régóta napirendre tért, a ki mindenütt gáncsot vet a haladásnak, a szabadságnak, a fejlődésnek s nem veszik észre, hogy az ezredéveket megért egyház bölcseségével, komoly tudásával, mélységes tapasztalataival mindig okos, bölcs őrizője maradt a társadalom rendjének s nyomon lehet követni a tévedéseket, melyek akkor vágtak legmélyebb sebeket a társadalom testébe, a mikor leginkább emancipálta magát az isteni igazságoktól.

Végzetes tévedésük a racionalistáknak — ugymond a tudós rektor — hogy a hatalom és az uralkodás szabadságáról szolván, minden hatalom kutfejéről és korlátozójáról, az Istenről megfeledkezvén, az államot valóságos eleven személyiségnek képzelik határtalan suverénitással és korlátlan hatalommal. Ez a végzetes tévedés viszi katasztrófa elé társadalmunkat, mert az egyéni szabadság elnyomására, az állami erőszak alkalmazására s ezek nyomában az általános elégedetlenségre, meg a boszura vezet. Az állam szabadsága is tehát csak az igazságra és az erényre irányulhat. Ez a szabadság egyszersmind kötelesség is. Az állam épp ugy, miként az egyes emberek, Isten legfőbb uralmának alá van vetve. Az állami szuverén hatalom sem korláttalan, hanem korlátozzák az Isten törvényei, kitől tekintélyét birja és a közjó érdeke. Szabadsága szintén csak az igazra és jóra van és nincs sem a tévelyre, sem a bünre. Hā pedig a föllebvalók igazságtalan uralkodásra hanyatlanak, ha erőszakoskodásra és dölyfösségre vetemednek, ha a népnek roszszul viselik gondját: tudják meg, hogy egykoron Isten előtt annál szigorubban kell számolniok, minél szentebb hivatalt viseletek s minél magasabb méltóságban voltak.

Azért, ha békét akarunk, korunk állitólagos vivmányát, a tulhajtott szabadságot, a szabadosságot vissza kell vezetnünk az igazsághoz, a legfőbb Igazsághoz, Istenhez és az erények királynéjához, a vallásossághoz, ugy az anyagi, mint a szellemi világot felölelő életrendben; mert csak e kettő teszi igaz[illegible] szabaddá az embert és nyitja meg előtt[illegible] a harmadik világba, a hit természetfölötti v[illegible]elen világába, a melynek végén egyedül találja meg nyugalmát, békéjét. E természetfölötti világban kell keresnünk lelkünk érvényesülését, a teljes boldogságot.

A féktelen gondolkozás, szólás- és cselekvő szabadság nem az igazi szabadság, hiszen észellenes s rombolás és visszafejlődés származik belőle. Ugyanigy vagyunk a tudomány szabadságával is. Az Isten maga a tudás végtelen nagy oceánja; a korlátolt emberi elme előtt azonban misztériumok állanak. Minél több igazságot megismerni, annyi mint közelebb jutni Istenhez. A tudomány fejlődése és haladása tehát egyezik az Isten örök tervével, ugy a tudományos eszköz a legfőbb cél elérésére, a minél fogva a legkevesebb, a mit a tudománytól megkövetelhetünk az, hogy a hiterkölcsi elvekbe ne ütközzék, mivel a vallás és tudomány közt ellentmondás nem lehet; meg kell követelnünk a tudománytól azt is, hogy Isten örök tervében missziójáját felfogja és meg is valósitsa; a közérzés és közhit igazságait erősitse.

Ezen a józan ész által felállitott korlátok között, egyházam és hazám szellemében, őszinte hive vagyok a józan tudományszabadságnak; hive vagyok annak a tudományszabadságnak, mely a logika és morál törvényeibe nem ütközik; hive vagyok az erényes tudományszabadságnak, melyet

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

Szellemek.

I.

A kis doktor valami nagyon ügyes kártyamutatványt produkált.

— Nagyszerü! Csodálatos! Boszorkányság! — hangzott mindenfelől az egész társaság elismerése.

— De hát hogyan csinálta? faggatták többen.

Mayerhoffer, a kis doktor, hamiskásan hunyorgatott a szemüvege mögül:

— A szellemek segitenek! . . .

— A szellemek? Idézzünk szellemeket! — kiáltották néhányan általános helyeslés közben. A társaságnak csupán két tagja emelte föl tiltakozó szavát.

— Kérem, ne tegyék! Veszedelmes dolog az, — mondotta komolyan a falu plebánosa.

— Ha szellemeket akarnak idézni, akkor ne vegyék rossz néven, ha én és leányom hazamegyünk! — mondotta erélyes hangon Niklayné, egy földbirtokos özvegye.

— De nagyságos asszonyom, hiszen nincs abban semmi! próbált cáfolni Kovácsy Barna, a vilmoscsászárbajszu ügyvéd.

— Kérem, kérem, megmondtam! válaszolt Miklayné.

— Semmi? mondja az ügyvéd ur? — folytatta a plebános szarkasztikus hangon. Igen, semmi, csak egy kis öntudatlan, esetleg tudatos utazás a vallástalanság, aztán az őrület felé.

— Bocsánat, főtisztelendő uram, de én azt még sohasem tapasztaltam.

— Tehát foglalkozik szellemidézéssel?

Az egyenes kérdés kissé zavarba hozta az ügyvédet.

— Hát — ugy — ritkán —

— Ügyvéd ur, — szólt a plebános nagy csönd közepette, halk, szinte szomoru hangon — emlékezzék meg arról, amit az imént mondottam. És nagyon kérem önt, saját érdekében ne folytassa ezt a veszedelmes játékot a tüzzel!

Kovácsy hallgatott, de látszott rajta, hogy nem tetszik neki a plebános figyelmeztetése.

Niklayné pedig sietett átterelni a beszélgetést más tárgyra.

Tiz órakor a plebános búcsut vett a társaságtól. Mikor az ügyvéddel kezet fogott, erősen a szemébe nézett. Az ügyvéd nem birta kiállani a becsületes öreg pap szivbenéző tekintetét és lehajtotta a fejét; de amint a plebános az ajtó felé indult, különösen nézett utána; szemében harag és dac tükröződött, ajkai remegtek A kis doktor észrevette ezt s karon fogva Kovácsyt, a fülébe sugta;

— Barna, csak még Niklayné pusztuljon innen, azért is spiritizálunk még ma!

— Igen, azért is! sziszegett dühösen az ügyvéd.

Kivánságunk hamarosan teljesült, mert az özvegy, aki a falun kivül, Borspusztán lakott, befogatott. Kellemetlenül érezte magát ebben a társaságban, kivált azóta, hogy az ügyvéd spiritisztikus hajlamairól értesült. Azért hát, az ujholdi éjjel sötétségét adván okul, Janka leányával együtt egy félóra mulva hazament.

Természetesen, alig tette ki lábát a hithüség két képviselője, a plebános és Niklayné, azonnal megindult a finom, burkolt kritizálás és élcelődés a távozottak fölött. Mindenkinek ajkán lebegett a szó: „bigottság“, de kimondani senki sem merte, egyrészt, mert a plebános és Niklayné mindenkinél föltétlen, igaz tiszteletben álltak, feddhetetlenségük és jótékonyságuk miatt, ha mély vallásosságuk némelyek szemében szálka volt is; másrészt pedig a háziurat és háziasszonyt sem

Papp Károly selyem-müfestő és vegyészeti ruhatisztitó

Székesfehérvárott Városház-tér, 5. szám alatt. (Bejárat a Megyeház-utcáról.)

Mindennemü úri-, női-, gyermek- és egyen-ruhák, menyasszonyi kelengyék, függönyök, végáruk, valamint ágynemü-toll tisztitását elvállalom. — Gyász esetekben a legrövidebb idő alatti kiszolgálást igérek. 2721 156—64

Mai lapunk 6 oldal.

00000556

tiszteletreméltó rektor-elődeim annyiszor hirdettek ebből a rektori székből; de nem vagyok hive a józan ész és tiszta erkölcs korlátain magát könnyelmüen tultevő bünös tudományszabadságnak. Kutasson, fürkésszen, kisérletezzen, tapasztaljon az és az igazságnak Istentől az emberiség javára alapitott birodalmában. Egyházammal együtt örvendek minden ujonan felismert igazságnak, mely a tudományt előbbre viszi; mert egyuttal meg vagyok győződve, hogy „minden igazság Isten megismerésére és dissöitésére vezet" és „hogy a természetben semmi sem lehet, a mi az Isten kinyilatkoztatásába vetett hitet megtámadhatná; ellenben igen sok van, a mi azt támogatja és megerősiti". Valamint a tudomány sohasem lesz képes lerontani a vallást, ugy a vallás sohasem fogja akadályozni a tudományt igazi fejlődésében. Hazámmal pedig szintén együtt érzek, mert meg vagyok győződve, hogy a „jó" és „hasznos" tudományok ápolása és fejlesztése nemzetemet a kulturnépek között nemcsak anyagilag, hanem szellemileg is hatalommá teszi.

Nem vagyok azonban hive a korlátlan tudományszabadságnak; mert a tévedést és alanyi jóhiszeműséget nem egyenjogosithatom a föltétlen és általános érvényü igazsággal. A tudomány korláttalan szabadsága igen könnyen lázadásra készteti az elbizakodott, vagy legalább arra hajlandó korlátolt, véges észt. Anarkiát teremt a tudományban, mely hova-előbb csődbe juttatja a tudományt.

Komolyan gondolkodó elmének mély séges okulásul kell, hogy szolgáljon a tudós rektor előadása, mely válaszfalat állit az ember és annak Ura, az Isten között; az emberi tudomány és az Isten alkotásai között.

Ha valamikor manapság szükséges, hogy az észnélkül romlásába rohanó társadalmat minderre figyelmeztessék.

A termés.

Dieballa György vár. biz. tag, mint minden évben részletes, lelkiismeretes jelentést készitett városunk mezőgazdasági termési viszonyairól. Az okos és minden tekintetben figyelemreméltó jelentést, melyet a szerdai közigazgatási bizottsági ülésen terjesztett elő, egész terjedelmében a következőkben adjuk:

31. szám.

Tekintetes Közigazgatási Bizottság!

Székesfehérvár szab. kir. város külhatárában 1904. évi gazdasági eredmény különös tekintettel a kalászos növényekre, ugy a takarmány-félékre a nagyon kedvezőtlen száraz időjárás következtében a terméseredmény is igen kedvezőtlen. A termés eredményt, a mennyiben azt tekintélyesebb gazdáink bejelentése alapján a valóságos eredményt megközelitőleg megállapitani sikerült, összehasonlitva azt az 1903. évben volt eredménynyel a következőkben van szerencsém bejelenteni.

Termett kat. holdanként:

Őszi buza	6	mm. Hl.	sulya	79	kg.	piaci ár	aug. 10	21	k.	— f.
Őszi rozs	7	„ „	„	74	„	„ „	„ „	15	„	70 „
Tavaszi árpa	7	„ „	„	60	„	„ „	„ „	14	„	50 „
Zab	8	„ „	„	43	„	„ „	„ „	14	„	30 „
Széna	12	„ „	„	—	„	„ „	„ „	7	„	80 „
Zabos bükköny	14	mm.				„ „	„ „	4	„	60 „

1903. évben átlagos eredmény becslés alapján:

Őszi buza	10.5	mm. Hl.	sulya	79	kg.	piaci ár	aug. 10.	K.	14.60
Őszi rozs	10.6	„ „	„	72	„	„ „	„ „	„	11.30
Tavaszi árpa	12	„ „	„	62	„	„ „	„ „	„	11.80
Zab	11	„ „	„	42	„	„ „	„ „	„	11.40
Széna	15	„ „	„		„	„ „	„ „	„	5.70

Széna termés tekintetében 1904. évben örvendetesebb eredményt szolgáltatott a városi műrét, mint a határunkban létező többi rét, a menynyiben ez a megtörtént öntöztetés következtében 31 kat. holdon mintegy 200 mm. sarjut is eredményezett, mint egyedüli sarju eredményt az egész határban.

Reményem, hogy ezen szép eredmény buzditólag fog hatni gazdaközönségünkre, hogy réteik öntöztetésére nézve komoly törekvéssel legyenek.

Székesfehérvár, 1904. szeptember 12.

Dieballa György,
közgazd. előadó.

UJDONSÁGOK.

— **Egyházmegyei hir.** Schneider János mányi plebános halálával — a mint jeleztük már — *Puly* György a Szent-György-kórház lelkésze ideigl. administrátori minőségben Mányra küldetett. A Szent-György-kórházban mint ideiglenesen alkalmazott lelkész dr. *Nagelreiter* Alajos fogja a betegeket a vallás vigasztalásaiban részesiteni. Az ő gyengéd, szeretetteljes modora, a szerencsétlenek iránt résztvevő lelke záloga annak, hogy a Szent-György kórház betegei egy igazán jólelkü lelkipásztort nyertek Nagelreiter dr. személyében.

— **Bucsu.** Spitkó Lajos, volt kerületünk főigazgatója most bucsuzik volt kerületétől, hogy 14 évi fáradhatatlan munkálkodása után uj vidéken, uj emberek közt szolgálja a tanügy érdekeit. Csütörtökön a főreáliskola tanári kara jelent meg a gyengélkedő főigazgatónál bucsutisztelgésen. Kuthy József dr. t. főigazgató szép beszédben méltatta a távozó főigazgató érdemeit Spitkó Lajos meghatva válaszolt a szép szavakra s kijelentette, hogy a válás nem szünteti meg közte és a tanári kar közt a régi vonzódást és szeretetet. — Ma d. e. 11 órakor pedig a fogimnázium tanári kara kereste fel lakásán a távozó főigazgatót. Zalai Mihály igazgató meghatő szavakkal tolmácsolta tanártársai érzelmeit, a melyre a főigazgató szinte elérzékenyedve válaszolt, megköszönve a szives figyelmet és hálát mondva a szeretetért, melyben működése alatt mindig részesitették. Végül szivélyes szavakkal vett bucsut a testület minden egyes tagjától.

— **Jótékonyság.** *Meszlenyi* Gyula szatmári püspök most üli áldozópappá való szenteltetésének 50-dik évfordulóját Tudvalevő, hogy Meszleny püspök Velencén, vármegyénkben született. Szülőhelye feliratban üdvözölte ezen nevezetes alkalomból kifolyólag nagy fiát, a ki 300 koronát küldött a község előljáróságának, hogy azt a község szegényei közt kiosszák. A mint halljuk, a püspök nagyobb alapitványt is készül tenni szülőhelyének emelésére.

— **A Kath. Kör.** A belvárosi Kath. Kör, mely a mult évi téli szezonban városunk előkelő társadalmának annyiszor szolgált kedves találkozási helyül, csakhamar ismét belejut a hosszu esték szórokozásába. A szép helyiségeknek elengedhetlen szereplője volt, a jó vendéglős, a ki Cservenyi Ferenc személyében a legkényesebb igényeket is ki tudta elégiteni. A mint értesülünk, Cserveny

---

akarták megsérteni és kényes helyzetbe hozni vendégeik lekritizálásával.

És valóban, Horschék, az egykori Borsicky-birtok uj tulajdonosai rossz néven is vették volna ezt. Ők ugyanis arra törekedtek, hogy lekötelező modorukkal, jótékonyságukkal, zsurjaikkal és minden lehető módon feledtessék Borsfalva lakóival a Borsiczkyakat, kiknek tönkrejutásával ők ugyszólván egész Borsfalva urai lettek, és hogy feledtessék a maguk keleti származását, mely kezdetben valóságos kinai falat emelt a Horsch-család s a borsfalvi és környékebeli uri családok között. A feledtetés mindinkább sikerült, a mint azt a mai zsúr is bizonyitotta, melyen a szives meghivásnak engedve, megjelentek a falu intelligens elemei, maga a plebános is, a ki az uj patrónust nem akarta elidegeniteni és megsérteni indokolatlan visszautasitással.

Azonban addig-addig beszélgettek spiritizmusról és vallásról, mig végre a kis orvos meg nem törte a kerülgetés jegét.

— Eh, idézzünk szellemeket és meg fogjuk látni, hogy abban nincs semmi veszedelmes és vallásellenes!

Horschné, a háziasszony, kissé zavarba jött a nyilt inditvány hallatára. Mit tegyen? Ha meg nem engedi, akkor a jelenlevő vendégeket sérti meg; ha megengedi s a távozottak megtudják, azokat sérti meg talán. De aztán föltalálta magát:

— Én nem bánom, de aztán meg ne mondják ám se a plebánosnak, se pedig Niklaynénak!

— Nem mondjuk meg! igérte unisono az egész társaság.

A háromlábu asztalka egyszerre készen állott a szeánszra. Öten ültek körül: Flóra, a házikisasszony, a kit médiumként már nem egyszer használt föl az ügyvéd, aztán Lobrikne, a postamester felesége, Mariska, a jegyző leánya, a kis doktor és maga a főrendező, Kovácsy ügyvéd.

Horschné, a jegyzőné, Hántor, az ispán (illetve „számtartó") és Keller, a kántortanitó a szereplőket állták körül. Ellenben Horsch, Simonics jegyzővel és Streiter postamesterrel a játékszobába vonult alsózni (ez a különben tulságosan leereszkedő viselkedés beletartozott a „feledtetés" politikájába). E három jó ur egyébként sokkal okosabb foglalkozásnak tartotta az alsózást, mint holmi szellemidézés és más effele szamárságokat, a mint Horsch szokta nevezni a spiritizmust.

A szalonban halálos csend állott be.

Horschné lecsavarta kissé a nagy függő lámpa lángját, ugy hogy az elegánsságra törekvő szalon félhomályba burkolózott.

Az arcok halványak voltak, a szivek dobogtak, a kezek remegtek, csupán az ügyvéd és a doktor, mint tapasztalt spiritiszták, voltak nyugodtak.

Különösen ketten voltak fölizgatva. A jegyzőék Mariskája, a ki először vett akkor részt szellemidézésben és Kántor, a számtartó, a ki pláne először látott ilyesmit. Olvasott és hallott ugyan sokat dologról, de nem hitt semmit: csalásnak, vagy legfeljebb ügyes szemfényvesztésnek minősitett minden spiritizmust. Rég lesett az alkalomra, s most előre is örült a szenzációs jelenetnek, mikor diadalmasan leleplezik az „üzelmeket". Izgatott volt kegyetlenül; egyik lábáról a másikra nehezkedett folyton s idegesen markolászta az ügyvéd székének támaszkodóját. Majd a szemeit nézte ki, annyira figyelt, kivált az ügyvéd kezeire és lábaira, mert őt tartotta a főmesternek.

Az öt idéző az asztalra tette kezeit, ugy hogy a tiz kéz összefüggő gyürüt alkotott a hüvelyk- és kisujjak érintkezése által. A gyürü közepén ki volt teritve egy vászonra huzott nagy iv papir, a melyen körbe irva voltak az

Szlanyinka Ferenc
férfiszabó
Székesfehérvárott, Szent-Imre-utca 1. szám.
2730 156—63
Ajánlom dúsan felszerelt raktáromat a legfinomabb **tavaszi** és **nyári** angol és hazai szövetekből. Vállalkozom mindennemü **úri-, egyen- és papi-ruhák** legjutányosabb ár melletti, korrekt és gyors elkészitésére. — Vidékre próba nélkül.

00000557

Sirolin

A legkiválóbb tanárok és orvosoktól mint hathatós szer: **tüdőbetegségeknél, légzőszervek hurutos bajainál,** ugymint **idült bronchitis, szamárhurut** és különösen **lábbadozóknál influenza után** ajánltatik.
Emeli az **étvágyat** és a **testsulyt**, eltávolitja a **köhögést** és a **köpetet** és megszünteti az **éjjeli izzadást**. — Kellemes szaga és jó ize miatt a **gyermekek is szeretik**. A gyógyszertárakban üvegenkint **4** koronáért kapható. — **Figyeljünk, hogy minden üveg alanti céggel legyen ellátva:**
2795 **F. Hoffmann-La Roche & Co.** vegyészeti gyár **Basel** (Svájcz.) 52—9

bácsi a jövő szezonra ismét vendéglőse lesz a Szent István Teremnek s a siófoki fürdő szezon lezáródásával ismét elhagyja a Fogas vendéglőt, Siófok legelegánsabb, legjobb és minden igényt előnyösen kielégitő vendéglőjét, átszállitja felszerelését a Szent István Terem helyiségeibe s a télen, — ha kell már az ősszel is — rendelkezésére áll városunk és megyénk közönségének.

— **A bodajki kálvária.** A Székesfehérvári Hirlap keddi számában egy feltünő támadás jelent meg, mely a bodajki kálváriát veszi tollhegyre s természetesen ráveti a vizespokrócot az „aranyszáju" plébánosra, Szentiványi Károlyra. Az a baj van ugyanis Bodajkon, hogy az ősrégi kálvárián, mely a hirneves bucsujáró hely ájtatosságainak egyik szinhelye, meglehetősen meglátszik az idők vasfoga. A régi kőszobrok sok helyen megkoptak, sőt letöredeztek s jó idő óta nem történt intézkedés jókarba hozatalukra. Ezt laptársunk fölpanaszolja s természetesen Szentiványi Károly plébánosra háritja a felelősséget. Ha a tudósító egy kissé körülnézett volna és a saját személyén kivül illetékesebb egyének tájékoztatását is igyekezett volna igénybe venni, bizonyára igazságosabban hozza meg itéletét. A baj ugyanis nem Bodajk „aranyszáju" plébánosában van, hanem egy más körülményben. Az történt, hogy annak idején, mikor a Miske bárók ősi tulajdonát képező bodajki birtok eladásra került, az eladók egy nagy dolgot figyelmen kivül hagytak: *a kálvária területét nem kebelezték be a templom javára* s igy az Megyeri Krausz Lajos birtoka lett. Mikor Szentiványi Károly Bodajkra került, ezeket a bajokat már igy találta. Megyeri Krausz Lajos — a mint ismeretes — nem volt az az ember a ki a kegyelet érzelmeit méltányolni tudta volna. A hogyan elhanyagolta a fürdőt, a mely jobb és gondosabb kezelés mellett valóságos kincsesbánya s a szenvedő emberiségre valóságos jótétemény lett volna — ugy tett a kálváriával. Hiába kérte isméltelten az egyházi hatóság a terület átengedésre, vagy a terület pénzért való eladására — a fülét sem billegette rá. A birkái nemcsak a kálvária-hegy alján legelésztek, hanem felmentek a hegyre is harapdálták a sziklák és kövek közül kibujt gyér füszalakat. Az egyházi hatóságnak mit volt mást tennie, mint türni csendesen és várni azt a boldog időt, mikor Bodajk is megszabadul végre az ő kölöncétől és tiszteségesebb gondolkozásu ember foglalja el a régi birtokot, a kinek lesz annyi embersége, hogy vagy eladja, vagy átadja a ránézve értéktelen, kopár, használatlan területet. A jelenlegi bodajki plebános azonban nem tette ölbe a kezeit, hanem serényen gyüjtötte a filléreket arra az időre a mikor jobb idők következnek és egy uj birtokos alatt nem lesz megkötve a keze és olyan szép alkotást hozhat létre a mely az Istennek dicsőségére s az ájtatoskodóknak is épülésére fog szolgálni. Igy gyült össze — a mint halljuk — körülbelül 5—6000 frt, vagyis 10—12000 korona, melyen lehetne már valamit csinálni. Mi azonban úgy értesülünk, hogy Szentiványi Károly szövetkezve Spányi Béla festőművészszel, kinek Bodajkon műterme van, már évek óta egy nagyszabásu terven dolgozik, mely a mellett, hogy mint Urunk szenvedéseinek megörökitése a buzgó zarándokok áhitatát emelné, mint művészi alkotás is vonzóerővel birna. Ennek létrehozására azonban legalább még egyszer akkora összeg volna szükséges. A fő feltétel azonban az, hogy az uj birtokos módot nyujtson a szabad rendelkezésre. Mi azt hisszük, hogy Grünfeld Jakab legkevésbbé sem fog gátat vetni e szép terv létesülésének s minthogy rá nézve a Kálvária területe épen nem bir értékkel, módot fog nyujtani rá, hogy az a bodajki templom tulajdonába átmehessen.

Ennyit jegyzünk meg a Sz. H. cikkére vonatkozólag. S azt hisszük, hogy igazságszeretete megadja a bodajki plébánosnak azt az elégtételt, mely minden jóakaratu embert megillet, ha legtisztább szándékát félreismerték és ezen az alapon rosszul magyarázták.

— **A vármegyei szolgaszemélyzet** ruhaszükségletének szállitását Csikós Béla helybeli kereskedő és szabó iparos nyerte el.

— **Az ujságirók Bécsben.** Nemzetközi kongresszus ülésezett mostanában Bécsben. Az ujságirók tartották, kik az egész országból összegyültek ügyeik megbeszélése céljából. Tudvalevő, hogy Bécsben most Lueger a polgármester, a ki gyülöli a zsidókat s a kit a zsidók elevenen szeretnének karóba huzatni, ha — lehetne. Ez a Lueger a hirlapirókat üdvözlő beszédjében, midőn a tisztelt gyülekezeten végig járatta a tekintetét s bizonyára túlsok unszimpatikus ábrázatot látott, egy szellemes fordulattal azt mondotta, hogy a tisztelt ujságiró urakat *„behunyt szemmel"* óhajtja üdvözölni. Vagyis: nem akarja tudni és látni, hogy ki fiai, ki lányai, hanem csak azt, hogy annak a városnak vendégei, a melynek most ő a polgármestere. Sokan jóizüen mosolyogtak Lueger ur őszinteségén, de a kik találva érezték magukat, még most is pukkadoznak a méregtől. Ime egy cikk, melyet egy dühös fővárosi zsidó lapocska, a „Független Magyarország" irt Lueger ellen.

— **Lueger ur és az ujságirók.** Lapunk mai számában beszámoltunk Lueger urnak, a schöner Karl-nak a bécsi nemzetközi sajtókongresszuson elmondott „üdvözlő" beszédéről. Arról, amelynél arcátlanabb balkáni bandita ajkáról sem hallatszott. Arról, a melynek bárdolatlan tapintatlanságát érthetővé és megokolttá teszi, hogy aki elmondta, szemtelen poloskának ismeri azt mindenki. Megjegyeztük, hogy csodálatos, mikép hallgathatták végig a világsajtó képviselői a neveletlen rüpőkséget, hacsak amiatt nem, hogy kórházba való esetnek tartották azt a komisz tempót, amely behunyt szemmel üdvözöl. Bécsi távirat jelenti, hogy a rüpőkség, igenis, érthetően nagy visszatetszést keltett a kongresszus tagjai között. A magyar hirlapirók elhatározták, hogy a városházán rendezendő estélyen nem fognak résztvenni és több külföldi hirlapiró is követni fogja példájukat. *Blumenthal* Oszkár, az ismert szinműiró, Lueger beszédére gunyos epigrammát irt, melyet ma kézről-kézre adtak a kongresszuson. Az epigramma azzal végződik, hogy az *ujságirók mindkét fülüket fogják befogni, ha Lueger beszél.* Helyes. De a tollukat se mártsák tintába, ha rola van szó. Majd akkor megbecsüli azokat, akiknek a hirnevét — ha hirhedtség is — köszönheti.

---

abécé betüi és a számok 1-től 0-ig. A lapon egy velencei kristály-pohár állott.

A mélységes csöndben melyben a szivek dobogását s a lámpa sercegését meg lehetett hallani, Flóra halk hangja szólalt meg:

— Jó szellemünk, kérünk jelenj meg.

Percek multak, de sem az asztalka, sem a pohár nem mozdult meg.

A társaság izgalma fokozódott. Kántor úr már kezdett nagyon örülni.

— Valaki nem hisz vagy kételkedik! — mormogott az ügyvéd.

A számtartó megrezzent. Ez neki szól. De hát igaz.

Semmi jele sem mutatkozott a szellem megjelenésének. Az ügyvéd körülnézett a kezeken, hogy nem szakadt-e meg valahol a láncolat. De minden rendben volt. Flóra remegő, szinte alázatos hangon ismételte:

— Jó szelle . . .

E pillanatban a lámpa kialudt. De nem ugy, mintha a tulságos lecsavarás, vagy az olaj elfogyása, vagy emberi közreműködés folytán aludt volna el, hanem egyszerre, minden külső ráhatás jele nélkül. Nem is fujta el senki, mert a lámpa magasan s a jelenlevőktől több lépésnyi távolságban volt; különben olyan nagy körégő lángot egy ember nem is képes elfujni a vastag lámpaüvegen át.

A hölgyek fölsikoltottak, a számtartó egy székre roskadt.

— Mama, kérlek, szólt Flóra, gyujts gyertyát. Nyugalom, kérem.

Horschné izgatottságában alig tudta megtalálni és meggyujtani a két gyertyát, melyeket ezüst tartóban a kandaló párkányára állitott.

— Még soha sem történt velem, suttogta az ügyvéd.

— A szellem haragos, — mormogta a doktor.

Lassankint lecsillapodtak.

— Kérünk, jó szellem, — kérlelte Flóra imádkozó hangon — ne haragudjál. Add biztos jelét jelenlétednek, hogy ha avatlan vagy hitetlen van közöttünk, meggyőzessék.

Körülbelül fél perc mulva az asztalkának Flóra felöli oldala emelkedni kezdett, ugy hogy a pohár csuszott lefelé.

Kántor összeszoritotta ökleit s kidülledő szemekkel nézte a kezeket. De azok nyugodtan pihentek az asztal lapján. Akkor a lábakat vizsgálta, azok is kié keresztben, kié a szék alá huzva, kié az asztalka lábain pihenve, mozdulatlanok voltak, pláne Flóra lábai, amelyeket az egyik asztallábra helyezett, azzal együtt emelkedtek. A mellével sem emelte senki, mert az asztal és a testek között arasznyi távolság volt.

Körülbelül harminc foknyira dült az asztalka, aztán hirtelen egy másik lábára billent át; a pohár a 45 foknyi lejtőn lecsuszott Flóra ölébe Horschné az ügyvéd intésére visszatette a poharat az ujra rendes helyzetbe billenő asztalra. Ám a pohár ott nem maradt nyugodtan, hanem az ábécé felé össze-vissza bukdácsolni kezdett.

Flóra fölhasználta a jelet s kérdezte;

— Kérünk, jó szellem, mond meg, ki vagy?

Ekkor a kézláncot felbontották s Flóra egy kis könyvecskét vett elő zsebéből s a ceruzát készen tartotta irásra, hogy feljegyezze a szellem feleleteit.

A pohár még egy darabig botorkált a betük előtt, végre nagy ugrással az S betün állott meg. Sokáig állott mig aztán ujra megindult s az A betüre siklott, innen az L, majd sorban az I, N, I, U és S betükre. Flóra leirta a betüket, melyek a „Salinius" (Szaliniusz) szót alkották. A pohár ekkor tovább csuszkált és a „Péter" nevet mutatta ki.

Kollarik Kálmán.

(Folyt. köv.)

Kész fiu és leányka fehérnemüek, kalapok, sapkák, a legjobb cugos és füzős bőrcipők, ágytakarók, paplanok, harisnyák, iskola-táskák, könyvszijjak stb.

A közelgő iskolai évad beálltával!
KNAZOVITZKY BÉLA
ajánlja: kalap, cipő, fehérnemű, uri és női divatáru választékos raktárát.
2727 104—46

Iskolai clott és mosó lányka kötények. Mindennemü fehérneműek mérték szerint a leggyorsabban és a legpontosabban készittetnek.

00000558

És most tessék elképzelni melléje az iróját, égy délcegen karikalábu, merészen ivelt orru, alatta tolladzani kezdő bajszu jermekifjut, a ki Pesten otthon érezvén magát, dühösen köpköd Lueger ur felé s megtörténik az a csoda, hogy a Duna még mindig nem folyik visszafelé.

Cikkéből megérthetjük azt is, hogy a pesti ujságirók nagyon haragusznak Luegerre. Sőt dühökben Blumenthal Oszkár ur is osztályosul szegődött. S haragjuknak méltó kifejezést adjanak, nem mentek el Lueger által rendezett lakomára. Ez a boszu. No ettől ugyan nem igen esik hanyatt rémültében se Lueger ur, se a bécsiek.

— **Meghivók.** A szentendrei kerület lelkes néppárti vválasztópolgárai Nagykovácsiban 1904. évi szeptember hó 18-án, vasárnap délután 3 órakor néppárti népgyülést fognak tartani a következő tárgysorozattal: Elnöki megnyitó. Tartja: Kaas Ivor báró orsz. képviselő. A néppá.: működéséről. Tartja: Baránszky Gyula dr., fővárosi ügyvéd. A néppárt szükségéről. Tartja: Bonitz Ferenc, az „Alkotmány" felelős szerkesztője. Elnöki zárszó. Kelt Nagykovácsiban, 1904. szept. 8-án. A rendezőség.

A csurgói kerület választópolgárai Zákányban 1904. szeptember hó 18-án, vasárnap délelőtt 11 órakor, ezuttal először néppárti népgyülést fognak tartani a következő tárgysorozattal: Elnöki megnyitó. Tartja: Zboray Miklós dr. orsz. képviselő. A néppárt főbb programmpontjairól. Tartja: Nyáry Béla dr. ügyvéd. A néppárt és a kisemberek. Tartja: Haller István szerkesztő. Elnöki zárszó. Kelt Zákányban, 1904. szeptember 1-én. A rendezőség.

— **Szellemek.** Ezzel a cimmel hosszabb tárcasorozatot inditottunk utba lapunk tárcarovatában. A ki a spiritizmus, a szellemidézés iránt érdeklődik, kiváncsian fogja olvasni az élethű, a közvetlen tapasztalás bélyegét magán viselő szellemidézéseket, az ujabb kor ezen divatos mulatságát. Természetesen meg fogja mellette találni a tanulságot is, a miért nem kell és nem szabad spiritizálni. A szerző, Kollarik Kálmán kitünő olla kezesség a közlemény érdekessége mellett.

— **Szüret.** A régóta epedve várt eső végre megérkezett. Ha későn jött is, de jó volt s a szomjas föld mohón itta be az üditő cseppeket. Természetes, hogy a szőllősgazdák ajkán mindjárt megjelenik a másik óhaj: „Csak több ne legyen belőle", mert a szépen duzzadó fürtök csakhamar romlásnak indulnának, a mi pedig a teljesülni kezdő remények küszöbén nagy csapás lenne. A barométer nagylelkü biztatással kecsegtet, a mennyiben tegnap este óta hirtelenül emelkedni kezdett s tartós jó időre nyujt kilátást. — Az eső után természetesen legtöbben a korai szüretelésre jósolnak. Beavatott helyről azonban ugy értesülünk, hogy a szüret két hét előtt semmiesetre sem kezdődhetik. Természetes, hogy ez csak városunkra, illetőleg az öreghegyre szól, mert a homokon sokkal előbbre jutott már a szőllőérés, ugy hogy ott egy hét mulva körülbelül bizonyosan megkezdik a szüretet. Érdekesnek tartjuk itt megjegyezni, hogy a megye déli részén, Dunapentelén, Rácalmáson, Vajtán már nemcsak megkezdték, de részben be is fejezték már a szüretet s a kinek kedve van hozzá be is busulhat már az uj bortól, a mely ha zavaros is, de tüzes és nóta van benne.

— **Egy község haladása.** Örömmel értesülünk azokról a szép tervekről, melyek Velence községében közelednek a megvalósulás felé. A község kégviselő-testülete ugyanis egyik legközelebbi ülésén *Peék* Gyula plebános inditványára elhatározta, hogy a község utcáit rendszeresen be fogja fásittatni, hogy az a nyári perzselő nap és por ellen menedékül szolgáljon s a község külszinét is emelje. Egyszersmind határozatba ment az is, hogy a kocsiutak mentén gyalogjárókat épitenek. A képviselőtestület bizottságot küldött ki, melynek élére Peék Gyulát, a község agilis, fiatal plebánosát állitotta. Valóban örvendve vettük tudomásul a kedves hirt s reméljük, hogy vármegyénkben mihamar számos követője leend az életre való tervnek, mely mindenütt megérdemli a megvalósitást.

— **Városunk iskoláinak népessége.** Érdekes statisztikát nyujtanak városunk elemi iskolái most, — mikor a szeptemberi beirások általánosságban befejezést nyertek. Az első pillantásra látjuk, hogy a túlzsufoltság két-három iskolát kivéve, mindenütt tapasztalható, s igy sem a pedagogiai, sem pedig az egészségügyi követelményeknek meg nem felelnek s az uj iskola megépitése minden évben égetőbb sürgősséget jelent.

	Elhelyezhető	Beiratott
Belvárosi fiu iskola	220 tanuló	249
„ leány „	240 „	206
Palotaváros I. ker.	245 „	349
„ II. ker.	340 „	322
Tóvárosi iskola	245 „	403
Vizivárosi „	245 „	350
Olaj-utcai „	305 „	400
Zámoly-utcai „	180 „	219
Ezredéves „	380 „	270
Öreg-utcai „	195 „	216
Összesen:	2595	2985

Mint örvendetes jelenséget tapasztaljuk városunk lakosságának népességét (egy családra a külvárosban átlag 7 gyermek esik) másrészt azonban az iskolák tultömöttségét, a melyen azonban minden valószinüség szerint a közel jövőben segitve leend. A jóakarat s a jó kilátások mindenesetre meg vannak hozzá.

— **Van-e szükség a keresztény munkásegyesületre?**

Epizódok.

Tudvalevőleg a székesfehérvári épitőmunkásoknak épen az a része, mely a legjobban rokonszenvez a socialdemokrata eszmékkel, a legerélyesebben szokta hangsulyozni, hogy ő dehogy hazátlan, dehogy vallástalan.

Remek példáját láttuk ennek a hazafiságnak, ennek a vallásosságnak a vasárnapi alakuló gyülésen, melyet a vallásos frázisokkal dobálózni szerető elvtársak e szavakkal hagytak el: „Gyertek elvtársak! Abcug csuhások!" — Egyik kiváló feladata lesz a megalakult Keresztény munkás egyletnek megmagyarázni tagjainak, s a későbh csatlakozó, jelenleg még az Izrael Jakabék járszalagján vezetett keresztény munkásoknak, hogy a csuha (tudvalevőleg a Jakabék kaftánjának ellensége) ilyetén emlegetése épen nem bizonyitéka a sokat hangoztatott vallásosságnak.

*

Egy szocialdemokrata elvtárs nagyban disputált gyülés után az épitőmesterek szövetségéről és megvető hangon jelentette ki, hogy: „majd elfogy ám az épitőmesterek tőkéje is!"

„El ám, jegyezte meg egy keresztény szocialista, de addig ti, kiknek semmi tőkétek nincs, bizonyára éhen haltok!"

A Jakabék eme céltalan és áldatlan harcairól is sokat kell beszélni majd a keresztény munkás egyletben.

*

Egyik helybeli munkaadóról is szó esett, ki a legutóbbi ács-sztrájk alkalmával könnyüszerrel beadta a derekát, elpártolva a többi munkaadóktól.

„No az szegény ugy sem számit", mondja egy keresztény szocialista.

„Micsoda? fortyant fel emberi méltósága tudatában egy eszmékkel túltelitett fejü elvtárs — hát az nem ember, az nem anyától született, azt nem bölcsőben ringatták? Hát ez a szabadság, az egyenlőség, meg a testvériség?"

Alig lehetett szegénynek bemagyarázni, hogy az a kitétel még mindig jobban összeegyeztethető az egyenlőséggel, meg a testvériséggel, mint az, hogy mig *Izrael* (Kardos) Jakabék ottfenn a keresztény munkások filléreiből pezsgőznek, nyaralókat vesznek és bokkszivarokat szivnak, addig ez utóbbiak országszerte koplalnak és szidják apáik vallását, hazájukat, az urakat s a vérükből való vért, papjaikat. Nem a rabbinusokat, sem a református pásztorokat, hanem a saját vallásuk papjait s beszélnek bolondokat a világmegváltó socializmusról, az egyenlőségről, testvériségről és szabadságról.

No hát itt is lesz egy kis munkája az új egyesületnek. Jóindulatú, de elbóditott fejü keresztény munkásainkat fel kell világositani!

— **Tüzkárok az 1904. évi julius havában.** A m. kir. központi statisztikai hivatal által kiadott „Statisztikai Havi Közlemények" legutóbbi havi füzete szerint a magyar birodalomban 1904. évi julius hóban 2146 községben 3108 tüzeset fordult elő 8824 károsulttal és 13,281.824 korona kárösszeggel. Ebből a szoros értelemben vett Magyarországra 1889 károsult község és 2820 tüzeset esik, 8361 károsulttal és 12,503.493 kor. kárösszeggel. Horvát-Szlavonországokban a tüzvész által sujtott községek száma ugyanakkor 257, a tüzesetek száma 288, a károsultak száma 463 és a kárösszeg 778.331 K. volt. Legtöbb kárt szenvedett: Sáros várm. 1,166.984 K. kárösszeggel; Trencsén várm. 941.773 K. kárösszeggel; Heves várm. 750.044 K. kárösszeggel; Zemplén várm. 711.330 K. kárösszeggel; Liptó vármegye 485.866 K. kárösszeggel; Torontál várm. 435.513 K. kárösszeggel; Szabolcs 378.488 K. kárösszeggel; Nyitra 374.143 Kor. kárösszeggel. Horvát-Szlavonországokban: Lika-Krbava várm. 146.480, Pozsega várm. 98.598 K. kárösszeggel.

A legnagyobb tüzesetek voltak: Heves várm. Bodony községben julius 11-én 243 károsulttal és 622.037 K. kárösszeggel; Sáros várm. Balázsvágás községben VII., 10-én 131 károsulttal és 408.110 K. kárösszeggel; Zólyom várm. Hermánd községben VII. 10 én 1 károsulttal és 321.000 K. kárösszeggel; Zemplén várm. Nagymihály községben VII., 14-én 2 károsulttal és 317.000 K. kárösszeggel; Liptó várm. Liptószentmiklós községben VII., 15-én, 42 károsulttal és 305.564 K. kárösszeggel; Sopron várm. Kismárton r. t. városban VII., 26-án 32 károsulttal és 253.095 K. kárösszeggel; Komárom várm. Madar községben VII., 29-én 135 károsulttal és 207.114 K. kárösszeggel; Trencsén várm. Zsolna községben VII., 18-án 117 károsulttal és 206.170 K. kárösszeggel; Árva várm. Polhora községben VII., 30-án 70 károsulttal és 200.194 K. kárösszeggel; Szepes vármegye Szepesófalu községben VII., 5-én 67 károsulttal és 175.132 K. kárösszeggel; Sáros vármegye Felsőszidnik községben VII., 22-én 49 károsulttal és 171.140 K. kárószszeggel; Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye Szolnok rt. városban VII., 14-én 3 károsulttal és 167.075 K. kárösszeggel; Sáros várm. Alsószvirdnik községben VII., 22-én 49 károsulttal és 165.312 K. kárösszeggel; Trencsén vármegye Csacsa községben VII., 9-én 47 károsulttal és 195.250 K. kárösszeggel; Sáros várm. Feketekut községben VII., 8-án 54 károsulttal és 130.960 K. kárösszeggel; Bihar várm. Dámos községben VII., 24-én 1 károsultal és 120.000 K. kárószszeggel; Szepes várm. Sztrázsa községben VII., 25-én 71 károsultal és 112.609 K. kárösszeggel; Pozsony várm. Magyardiószeg községben VII., 19-én 66 károsulttal és 109.497 K. kárösszeggel; Arad thj. városban VII., 26-én 2 károsulttal és 108.900. K. kárösszeggel; Trencsén várm. Pucho községben VII., 19-én 16 károsulttal és 106.850 K. kárösszeggel; Szabolcs várm. Kisvárda községben VII., 25-én 3 károsálttal és 101.867 K. kárösszeggel; Csik várm. Csikszentmiklós községben VII., 21-én 31 károsulttal és 101.640 K. kárösszeggel. — Milyen megnyugtató, hogy megyénk nem szerepel ebben a szomoru statisztikában.

Gerenday Gyula
vászon, fehérnemű, rőfös és rövidáru üzlete
Székesfehérvár, Nádor-utca.

Tenis reket, Tenis cipő, Tenis labdák, Sport ingek, Sport sapkák.
Ajánlja **hazai gyárrmányu vászon, asztal-nemü,** valódi **rumburgi** és **szileziai kézi szött vászon** és **ágyhuzatokra** szolgáló **damaszt** és **kanavász árukat. Schroll Benedek pamut vászon** és **sifon** áruraktára. **Fürdő ruhák, fürdő köppeny.** Legdivatosabb **férfi ingek, gallérok, kézelők** és **nyakkendők.** Kelengyéhez szükséges és megfelelő női **fehérnemü** és **kész ágynemü. Mérték utáni megrendelésre bármely fehérnemü gyorsan és pontosan elkészttetik.** Csecsemők részére készletben ingecskék, szövött és kötött ujjas hosszupárna, pólya-kötő, bölcső és kocsitakarók, gumi-lepedő, **szalag, csokor. Szövet ágy- és asztalteritők, csipke és szövet függönyök. Torontáli, Axmiszter** és tapesztri szalon és futó **szőnyegek. Gyapju** és **teveszőr ágytakarók,** levarrott Kasmir, Klott és selyem **paplanok.** Divatos ruha **szövetek,** Cosmanosi **mosókelme** és **selyem-kelmék. Szalag, csipke, fátyol, divatos övek, vállfüző, napernyők.** Nagy választék **keztyü** és **harisnyából. Lüszter és mosható kötények.** — Szövet és rőfös árunál 5% engedmény.
2750 104—38

00000559

— **Kitiltás.** A rendőrség Zugor István 42 éves inotai lakost, ki a csavargás hímes mazején bokros érdemekre tett szert, városunkból illetőségi helyére toloncoltatta s 5 évre kitiltotta az ős koronázó városból. Hasonló sors érte Szili Zsuzsánna nevü csákvári születésü delnőt, a ki szintén zsuppon látta viszont szép hazája halmait és rónáit. A különbség csupán az, hogy Szili Zsuzsánnát 10 kerek esztendeig nem óhajtja látni büszke városunk.

A borjukuti dülőben levő 5 oktályos szőllő terméssel eladó. Tudakozódhatni városházköz 2, emelet.

Eladó szőlő. A fiskális dülőben egy szép, 3 oktályos szőlő terméssel eladó. Tudakozódni lehet Lakatos-utca 8.

Socialdemokratia.

Irta: **Peék Gyula.**

III.

Sismondi a japán észt alkalmazván a társadalmi tudományra, kikelt az ipart érdeklő tanok tulzásai ellen, könyörületre hiván fel a gépeket és bankárokat az emberek szenvedései iránt. Dróz, kinek meghatározása szerint a gazdászat: „A kényelem lehető kiterjesztésének tudománya", ama tant állitá fel, hogy a nép boldogitására az ipar és gazdászat összes eredményei osztassanak fel. Nagy elmék, kik ama versenyben, mely mindenkinek harca, kik ama versenyben, mely mindenkinek harca mindenki ellen — a nép szenvedéseit észrevették. Az orvossággal azonban, mellyel a bajokon segiteni akartak, a társadalom gyökerére tették a fejszét. Tanaik a gyárvárosok füstös légkörében hálás talajra találtak. A gépipar egyrészről a munkásoknak óriási tömegét gyüjtötte össze aránylag kis helyeken, másrészről pedig a termelést eddig nem sejtett lendületbe hozta, minek eredménye a nemzeti és magánvagyon roopant arányu növekedése lőn.

Bölcsészek tanai jártak közképen a munkások összetoborzott ezrei között. Szervezetekbe léptek, tárlultak s mihamarabb eszrevették, hogy a gyáripar hatalmas üzleti nyeresége kizárólag a tőkének jut, mig a munkás, ki szintén tényező a termelésben, nyomoruisággal küzd.

Ez a meggyőződés volt csirája a mozgalomnak, mely a szocialdemokrata néven jutott kifejezésre.

Alaptétele: az összes termelési eszközöket földet, gyárat, gépet köztulajdonná kell tenni, ahogy köztulajdon a levegő, a világosság.

Mi módon éressék ez el? Erre nem adnak feleletet a társadalom bölcsészei, nem iskoláik követői, sem a nagy tömeg, mely nem érti meg az elme elragadtatásait, s csak azt látja, hogy részesévé lévén a köztulajdonnak — boldogabb is lenne.

Elejtjük tehát mi is e kérdést, melynek megoldása távol jövő zenéjét a socialdemokraták előtt is, s foglalkozunk inhább ama minket közelebb érdeklő kérdéssel, hogy létjogosultsága van a socialdemokratiának hazánkban?

E kérdés válaszában megszivlelendők Oven szavai: „az ujitók igen sokszor eltalálják az igazat, csan az a hibájuk, hogy megelőzik azt," Az észszerüségnek kis mértékével bir az, ki orvosságot alkalmaz a társadalom valamely betegségére, mely nem létezik. Valjon nem igy vagyunk e a socialdemokratiával? A nyugati cultur államoknak kialakult nagyipara, s azoknak nagy nyereségei vezettek a szocialdemokratia gondolatára. A nagyipar gépjei és kohói mellett a fehér rabszolga szenvedett. Miért? Az élet e nagy miértjére nem tudott feletet adni. Segiteni akart magán, s fejében a nyereségben, a munka eredmé nyében való részesedés gondolata jegecedett ki mint mentőeszköz, s e gondolat a socialdemokratia elveiben nyert kifejezást. Igy volt ez a nyugoti államokban. Amde ott az ipar évszázados fejlődésen ment keresztül, s már minden izében megizmosodva ütközött össze a socialdemokratiával. Ott tehát éppen az ipar erősségénél fogva nem volt létalapjában fenyegetve, s legfeljebb a socialdemokratia fegyvere, a sztrájk által a nyereség elosztásának más megoldása állhat elő.

De valjon ilyen e a helyzet nálunk is? Hol van a mi nagyiparunk? Ami csekély van, jórészben állami segitséggel tengődik. Hol van az évszázados fejlődés, s nyomában a nagy nyereség? Mi még nagyon távol állunk ettől; és mégis-mielőtt nagyfoku ipari nyereségről lehetne szó, a socialdemokratia eszméi már heinportáltattak hozzánk. A subjektiv gondolat előbb csapott át hozzánk, mint annak olyektiv tárgya a nagy nyereség. A gyermek előbb született meg, mint anyja. Ennek a gyermeknek nincs morális létyogosultsága.

Ez az abszurd gazdasági folyamat meg fogja teremni szomoru gyümölcsét. Látni fogjuk majd, hogy mily vészthozó lesz reánk nézve az, hogy reális alkotások terén elmaradunk, de a külföldi elleneszméket terjedni engedjük.

Nemkevésbé vészes a szocialdemokrati őstermelésünk terén. A mi birtokosságunk a romlásnak csiráit hordozza tűdejében. Alig bontakozott ki a szendális viszonyokból, idegen bevándorlottak élelmes hada vetette reá magát, s kirántotta az egykor erős, fajbeli magyar- a zsentri alól az anyaföldet. A mi még van, ugyszólván most kezdi intensiv módon, ipari és kereskedői szellemben művelni, nehéz kölcsöneit olcsóbb amortipátivra konvertálni. Ily körülmények között, ha a socialdemokratia reáveti magát a munkásokra, s közöttük a gyülölet és osztályharc magvai hintetnek el: ugy nem nehéz kiszabatitani végzetes következményeit nemzeti termelésünkre és birtokosságunkra.

Mondottuk már, hogy a socialdemokratia a a nagyipar szülötte. Ez teremtette meg a fehér rabszolgaságot, s ennek segélyére siető bölcsészek a szoczialdemokratiát. Marx szerint is bevallott célja tehát az volna, a nagyipar és gépek szolgálatában, a gyárak fojtó légkörében sinylődő munkások tömegein, a nyereségben való részedés elve alapján segitsen.

Már most nézzük a szocialdemokratia létjogosultságát nálunk — bevallott céljában.

Nálunk az összes gyári munkások száma az egész országban, nem halladja tul a százezret. Velük szemben önnálló megyei munkás van 300.000; tehát háromszor anyi, mint gyári munkás; őstermelő 500.000; egy holdas gazda 560.000; 1—5. holdig biró gazda 720. ezer; 5—50. holdig biró gazda egy millió ötven ezer. Mezőgazdaságot üz összesen három millio 500. ezer és ezek eltartanak 5. millió ötszázezer embert. Országos Statisztika.

E néhány adatot nézve, képtelen dolog azt hinni, hogy tisztán merkántil forrásból fakadó és bevallott merkantiv munkások érdekeit ugyszólván kizárólagosan istápoló, nagyipari országból hénnportált rendszerrel a mi hazánk elsőrangu agrárjait orvosolni lehessen. Nagy naivitás a társadalmi kérdésekben való teljes járatlanság kell ahhoz, hogy elhigyje valaki miszerint az ily egymásba nem illő — sőt egymással ellenkező tényerők alkothatnak — és nem rombolnak. Miquel szerint is — az ő erősségük az, hogy rendszerük — hazájuknak ipari képességét csak fokozni fogja. Ha nem igy volna, egy becsületes német sem állna a socialdemokratia zászlata alá. Nálunk nem lévén nagyipar, a socialdemokratia csupán rombolhat, következésképp mi létjogdsultsággal sem bir.

Anyakönyvi statisztika

1904. évi szept. hó 9-tól szept. hó 16-ig.

I. Születés.

Született: 15 fiú, 7 leány. Ezekből törvényes: fiú 14, leány 7; törvénytelen fiú: 1, leány: 0; halva született 0 törvényes fiú: 1 leány: 0 törvénytelen fiú, 0 leány. — Összesen: 23.

II. Halálozás.

Elhalt: 12 fi, 8 nő. Ezekből 7 éven aluli: törvényes fiu: 6, leány: 3, törvénytelen fiu: 1, leány 0; 7 éven felül. fi: 5, nő: 5. — Összesen: 20.

E szerint a születés a halálozást 4-gyel mulja felül.

Elhallák: Paulusz Katalin, rom. kath., 6 hónapos, Szömörce-utca, 10 sz. — Kreutzinger Béla, r. k., füszerkereskedő, 41 éves, Rosner Etel férje, Rác-utca, 39 sz. — Özv. Pinke Józsefné, szül. Németh Anna, r. k., 73 éves Gőzmalom-utca, 14 sz. — Osztotits János, r. k., földm. napsz., nőtlen, 24 éves, Kecskemét-utca, 27 sz. — Segesdi Antal, rom. kath. 21 hónapos, Kecskemét-utca, 13 sz. — Özv. Szabados Istvánné, szül. Szabó Novák Rozália, r. k., 68 éves, Szent György kórház. — Jankovics Mária, r. k., 1 éves, Tobak-utca, 5 sz. — Özv. Hoffmann Józsefné, szül. Ujc Teréz, r. k., 84 éves, Szent-György kórház. — Özv, Horváth Jánosné, szül. Takács Katalin, r. k., napszámos, 59 éves, Szent-György kórház. — Krónstein Ödön r. k., 29 napos, Budai-ut, 48 sz. — Kovács Gyula, r. k., 8 hónapos, Palotai-utca, 44 sz. — Egerszegi Gyula, r. k., 9 éves, Olaj-utca 22 sz. — Emhecht Gyula-Károly és Unger Jozefa halvaszületett leánza, Vásártér 1 sz. — Horn Ágostonné, szül. Szimáncsek Aranka, r. k., 30 éves, Szent-György kórház. — Sági József, r. k., nyug. börtönőr, 85 éves, néhai Gunhold Erzsébet házastársa, Szent-György kórház. — Kolonics József, r. k., magánzó, 75 éves, néhai Kardos Mária férje, Palotai-utca, 24. — Klein István, r. k., 16 napos, Alsókirálysor 4. sz. — Vince József, ág. hitv. ev., 6 hónapos, Palotai-utca, 12 sz. — Herceg György, r. k., 5 éves, Széchenyi-utca, 109 sz. — Kasó József, r. k., ¼ órás, Kigyó-utca, 34 szám.

Szőlő és szüretárverés.

Ezennel közhirré teszem, hogy **Csikós Béla csődtömegéhez tartozó** és a székesfehérvári 4686. sz. betétbe A. I. 1—2. sor 4542. 4543. hrszám alatt bevezetett **lakház és szőlő** (1 kataszteri hold 375 □-öl) az ott levő **felszerelésével**, ugy a **függő terméssel együtt** egészben és tehermentesen a csődbiróságtól nyert felhatalmazás alapján, de a csődbiróság jóváhagyásától feltételezetten

f. évi szeptember hó 22-én

azaz csütörtökön d. u. 3 órakor **a helyszinén a lovasberényi-ut 19. sz. hajtékban** nyilvános magánárverésen a kir. közjegyző közbenjötte mellett **a legtöbbet igérőnek eladatni fog.**

A kikiáltási ár a függő terméssel együtt 4000 korona és bánatpénzül 400 korona készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban lesz leteendő. A vételár fele a csődbirósági jóváhagyás kézhezvételétől számitott 24 órán belül, másik fele melybe a bánatpénz is beszámittatni fog, a birtokbalépéstől folyó 5% kamatokkal együtt ugyanazon naptól számitott 30 napon belül lesz alulirott kezeihez kifizetendő. Vevő a birtokba csak az első vételári részlet lefizetésekor fog behelyeztetni. Ha vevő vételár fizetési kötelezettségének eleget nem tesz, ugy a bánatpénz és a lefizetett vételári részlet elvesztésének terhe mellett az ingatlan a vevő veszélyére és kárára ujból el fog árvereztetni.

A további eladási feltételek alulirottnál megtudhatók és az eladandó ingatlan felszerelése f. hó 18-án azaz vasárnap délután 3—6 óra között a venni szándékozóknak bemutattatni fog.

Székesfehérvár, 1904. szeptember 14.

Dr. Szabady József,
tömeggondnok,
(I. Székesfehérvárott, Megyeháztér 3. sz.)

Instructio eladás.

A kislángi 3200 holdas gazdaság felparcellázása folytán **az összes holtfelszerelés**, jármas ökrök, lovak, takarmány répa, burgonya és tengeriszár (300 hold termése **eladó.** —

Bővebb felvilágositással szolgál

A GAZDASÁG INTÉZŐSÉGE

2818 **KISLÁNGON,** 4—3

Utolsóposta Lepsény, Fejérmegye.

00000560

Elsőrendű szabó-üzlet, annál is inkább, mert szabásza a kitűnő szabásról méltán hires: **Szirkovics András.**

TÖGL LAJOS férfiszabó

Székesfehérvár, Kossuth-utca 15. (a postával szemben.)

Készít mindennemű polgári öltönyöket, papiruhákat, katonai egyenruhát és libériát a legjutányosabb árban.

2765 52—16

Tömeges vételek

és a legolcsóbb bevásárlási források felkutatása folytán hihetetlen olcsó áron ajánlhatom a t. c. vevőközönségnek raktáromon levő áruimat.

Használt, de jókarban levő **vaságyakat**, mig a készlet tart **3 koronáért**, minden méretü és minőségü **szálvasat 19 fillértől** kezdve árusithatok. A legkülönbözőbb faju **szegek 10 kgrmként 3 koronáért**, ugyszintén mindennemü **uj- és avét vasak, vaseszközök, gazdasági gépek, kocsi és szekértengelyek** minden sulyban és alakban, **cementáruk, rétegfémek, kátrány és aszfaltpapirok** gyári áron kaphatók.

Elsőrendű, igen szapora **meszet 2.40 kor.** házhoz szállitok, **porosz kovács szenet** pedig **3.60 koronáért.**

A t. c. közönség szives pártfogását kéri

GroszBernát

a dr. Heidlberg-féle aszfaltpapirok egyedüli elárusitója.

Telefon: 122. Rác-utca 5. sz.

2681 52—33

Elsőrangú bútorüzlet.

Van szerencsém a n. é. helybeli és vidéki közönség becses tudomására hozni, hogy **saját műhelyemben készült** asztalos munkákból raktárt tartok a

Kórház-utca 4. sz. alatt (saját ház).

Raktáron vannak: **úri-, háló-, ebédlő-, szalon-, előszoba-** és **konyha-butorok** a legszolidabb kivitelben, melyeknek jóminőségéért felelősséget vállalok.

Főelvem odairányul, hogy ezen szakmában előforduló silány **gyári** munkák által félrevezetett közönség helyben találjon **szolidan készült butorokat.**

Elvállalok továbbá **minta** és **rajz** szerint választott butorok készitését bármily kivitelben, ugyszintén **mindennemü asztalos munkákat** jutányos árakon.

Raktáromat a n. é. helybeli és vidéki közönség b. figyelmébe ajánlom.

Kiváló tisztelettel

NYÁRI GÁBOR,

52—14 épület- és butor-asztalos. 2773

Egy háztartási mérleg ingyen.

Mesésen olcsó árak mellett küldöm szét tulhalmozott raktáromból világhirü és kiválóságukért általánosan kedvelt

mexikói ezüst áruimat

és pedig:

6	darab	mexikói ezüst asztali kést,
6	„	„ „ evő-villát,
6	„	„ „ evő-kanalat,
12	„	„ „ kávés-kanalat,
6	„	kiváló dessert-kést,
6	„	„ dessert-villát,
1	„	mex. ezüst levesmeritőkanalat,
1	„	„ „ tejmeritőkanalat,
2	„	eleg. szalon asztali gyertyatartót

46 drb összesen csak frt. 6.50

Minden megrendelő ezenkivül **jutalomképen** egy szavatosság mellett pontosan működő 13 és fél kilo hordképességü **háztartási mérleget kap** teljesen **dijtalanul. A mexikói ezüst** egy teljesen fehér fém (belül is), melynek tartósságáért és kiváló minőségéért **25 évi jótállást vállalok.** Szétküldés utánvéttel történik az európai raktárból:

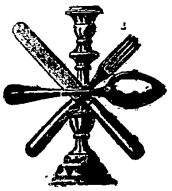

2798 20—9

Scheffer D. Sándor Budapest,

VIII., Bezerédi-utca 3. sz.

KNAZOVITZKY ELEMÉR

vas-, szerszám- és konyhaberendezések üzlete

SZÉKESFEHÉRVÁR,

a „Magyar Király" szálloda átellenében.

TELEFON: 149. sz.

A legolcsóbb árakban,

szolid kiszolgálás mellett kaphatók

2812 **az összes** 30—16

vasáru-cikkek.

Van szerencsém a n. é. közönségnek becses tudomására hozni, hogy **34 év óta fennálló**

könyvkötő üzletemben

ugy a legegyszerübb könyvkötést, mint a legdiszesebbet is, üzleti vagy könyvtári könyvek bekötését a legjutányosabb árért pontosan elkészitem.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve

kiváló tisztelettel

Friesz József,

2713 52—26 könyvkötő

Szfehérvár, Iskola-utca 3. sz.

Művészi freskók

Oltárképek s mindennemü Egyházi festmények

készitésére, vagy **restaurálására** a legjutányosabb árért vállalkozom.

Ugy ezekben, mint **tájképek**, továbbá **természet** és **fénykép** utáni **arcképek** festésében 15 évi gyakorlattal birok.

Az eddig festett képeim több ezerre rugnak, igy azok felsorolása lehetetlen; de felemlitem, hogy **Székesfehérvárott** a zirci, Liptó-Szt.-Miklóson, Lőcsén, Alsó-Kubinban stb. stb. a rk. templomokban számos freskót és oltárképet festettem. Azonkivül megrendelőimnek vagyok szerencsés nevezhetni gróf Zichy Jenőt, dr. Károly János nagyprépostot, Vajda Ödön főapátot, báró Fiáth Pál és Kürthy László főispánokat és sok más főurat.

2778 52—13

Zsolt József

festőművész, Székesfehérvár, Simor-u. 21.

Olajfestésü oltárképek:

Méret cm.	60|100	70|130	90|160	100|170	125|200	160|250	180|280	220|300
Korona	23.—	35.—	50.—	60 —	90.—	110.—	150.—	180.—

Szegényebb egyházaknak 30 % engedmény.

Kedvező feltétel mellett részletre is.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.

00000561